

Transparentnost Srbija

pregled aktivnosti za period

2. - 8. januar 2016. godine

Bilten broj 2/2016

Sadržaj:

Transparentnost Srbija
Transparency Serbia

Aktivnosti	2
Pod lupom.....	3
Poslovno-tehnička saradnja državnih organa	3
Novi Zakon o javnim preduzećima	4
“Transparentnost budžeta” i doček Nove godine.....	5
Hoće li nova legalizacija proći ustavnu proveru.....	7
Inicijative i analize	9
Evrointegracije, mediji i državno i političko oglašavanje	9
Mediji	11
Funkcioneri prijavljuju političke rivale	11
Na koje delove vlasti se građani najviše žale?	11
Zaštitiću građane od svake vrste lopovluka	12
Borci protiv korupcije: Dvojka za vlast u 2015. godini	14

Aktivnosti

U protekloj, prazničnoj, nedelji kancelarija TS nije radila, ali smo mi bili aktivni – radili smo na analizama i istraživanjima koje sprovodimo u okviru aktuelnih projekata i oglašavali smo se na sajtu i na društvenim mrežama. Što se analiza i istraživanja tiče, završavamo rad na monitoringu sprovođenja Nacionalne strategije za borbu protiv korupcije u četiri oblasti¹, a uskoro ćemo predstaviti i rangiranje svih gradova i opština u Srbiji na osnovu Indreksa transparentnosti lokalnih vlasti (LTI)².

U prošloj nedelji objavljen je treći broj biltena “reUformator”, koji izdaje koalicija “prEUgovor”, u kojoj je i Transparentnost Srbija. Pored tog biltena³, TS je objavila pet tekstova na svom [internet sajtu](#)⁴, a na [našoj Facebook stranici](#)⁵ koja ima više od 26.000 "lajkova" objavili smo sedam tekstova, komentara, linkova. Najviše reakcija na društvenim mrežama izazvali su naši postovi o troškovima organizovanog dočeka Nove godine. I u ovom broju biltena, uz tekstove objavljujemo i neke od najzanimljivijih komentara sa društvenih mreža.

Prenosimo izbor tekstova koje smo objavili u prethodnoj sedmici:

---

¹ <http://transparentnost.org.rs/index.php/sr/aktivnosti/tekui-projekti/sprovođenje-strategije-za-borbu-protiv-korupcije-i-akcionog-plana>

² <http://transparentnost.org.rs/index.php/sr/aktivnosti/tekui-projekti/indeks-transparentnosti-lokalne-samouprave-lti>

³ <http://transparentnost.org.rs/index.php/sr/publikacije>

⁴ <http://www.transparentnost.org.rs/index.php/sr/aktivnosti-2/pod-lupom>

⁵ <https://www.facebook.com/Transparentnost.Srbija>

*Pod lupom*⁶

Poslovno-tehnička saradnja državnih organa

6. januar 2016.

Potpisivanje sporazuma o saradnji između dva državna organa nije srpski specijalitet, ali ga internacionalizacija ne čini ništa manje lošom pojavom. Takvi aranžmani se nužno kreću u okvirima nadležnosti koje je postavio zakon. Zbog toga su sporazumi ili besmisleni (ako se zakoni primenjuju) ili predstavljaju priznanje da primena zakona ne može da funkcioniše bez dodatnog dogovora.

Jedan od novijih primera je Sporazum o poslovno-tehničkoj saradnji koji su [zaključili](#) Agencija za borbu protiv korupcije i Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije, u cilju uspostavljanja saradnje radi međusobne razmene podataka iz svog delokruga, u skladu sa važećim zakonima. Potpisnici su ocenili da će primena sporazuma „olakšati i ubrzati međusobnu razmenu podataka i konkretno postupanje“.

Kada je reč o ovom konkretnom dogovoru, po svoj prilici je reč o realnoj potrebi da Agencija i MUP prevaziđu probleme koji su otežavali prikupljanje podataka. Međutim, to rešenje može biti samo privremeno – ukoliko MUP ili Agencija do sada nisu dostavljali podatke jedni drugima zbog neke nedorečenosti, praznine ili nejasnoće u zakonu, onda norme treba

precizirati. Sada je prilika za to, jer je u toku izrada novog Zakona o Agenciji za borbu protiv korupcije. Ukoliko je i do sada bilo jasno šta ko mora da učini, ali se to nije dešavalo, onda je rešenje pokretanje postupka za utvrđivanje odgovornosti.

Inače, MUP i Agencija su se dogovorili da će MUP dostavljati na zahtev podatke o ličnom imenu, ličnom imenu roditelja, mestu i datumu rođenja, jedinstvenom matičnom broju građana, mestu i adresi stanovanja (prebivalište/boravište), državljanstvu fizičkih lica; podatke o vlasništvu nad pokretnim stvarima koje podležu registraciji (motorna vozila i oružje) i podatke o javnim skupovima. Agencija će MUP-u dostavljati podatke iz registra imovine sa pratećom dokumentacijom ukoliko istom raspolaže, registra funkcionera, kao i podatke o podnetim zahtevima za pokretanje prekršajnog postupka i krivičnim prijavama. MUP će na pojedinačno obrazložen zahtev omogućiti Agenciji za borbu protiv korupcije da preko nadležne unutrašnje jedinice za međunarodnu operativnu saradnju razmenjuje podatke koji su Agenciji potrebni za obavljanje poslova iz njene nadležnosti.

Potpisnici Sporazuma se obavezuju da blagovremeno i koordinirano planiraju i prate zajedničke obaveze koje se tiču dostupnosti, načina razmene podataka, kao i određivanja lica koja imaju pristup podacima. Po zahtevu za dobijanje podataka postupaće se u roku ne dužem od 15 dana.

---

⁶

<http://www.transparentnost.org.rs/index.php/sr/aktivnosti-2/pod-lupom>

Novi Zakon o javnim preduzećima

4. januar 2015.

Gromoglasno najavljivani Zakon o javnim preduzećima iz 2012, jedan od ključnih reformskih akata tadašnje „trijumviratske“ Vlade (Dačić-Vučić-Dinkić), ide na generalnu popravku već posle tri godine. Naime, Ministarstvo privrede je krajem decembra promovisalo [nacrt novog zakona](#), zato što se nameravane izmene odnose na preko polovine postojećeg teksta. Stvar je u toliko ozbiljnija što mnoge dobre odredbe postojećeg zakona nisu ni zaživele, i to ne (samo) zato što su bile nedovoljno dobre, nego zato što se upravo Vlada, koja je predložila zakon, grubo oglušila o svoje obaveze. To unosi nespokoj u očekivanja efekata i „remontovanog“ Zakona o javnim preduzećima, kakve god da su namere i norme aktuelnog predlagača.

(foto: www.pks.rs)

Predstavnik organizacije Transparentnost – Srbija je učestvovao [na raspravi](#) o novom Zakonu o javnim preduzećima, koja je održana 30. decembra 2015. u Privrednoj komori. Treba

napomenuti da Ministarstvo privrede nije organizovalo javnu raspravu o ovom predlogu zakona, na način koji je obavezan i propisan Zakonom o državnoj upravi i Poslovníkom Vlade. Teško je razumeti razloge za takvo postupanje u ovom konkretnom slučaju. Naime, nacrt je sa obrazloženjem objavljen na sajtu Ministarstva, održani su i neki javni skupovi i sasvim je izvesno da će od objavljivanja do usvajanja predloga proći makar 20 dana. Takođe, predstavnici Ministarstva su zatražili komentare od učesnika skupa i obećali da će ih razmotriti ako stignu „u kratkom roku“, koji nije određen. Posledica nepostojanja formalne odluke o javnoj raspravi biće i odsustvo formalne obaveze da se o njoj podnosi izveštaj, koji bi sadržao sve dobijene predloge i razloge za njihovo (ne)prihvatanje.

Pravni lek za ovu nezakonitost bila bi odluka odbora Vlade – obavezivanje Ministarstva da ipak sprovede javnu raspravu i utvrđivanje programa. Ipak, ovo sve spada u domen teorije, zato što Vlada često predlaže zakone iako nije održana obavezna javna rasprava. Razlozi za žurbu nisu navedeni, ali se mogu tražiti u želji da se promene usvoje pre eventualnog raspuštanja skupštine i održavanja izbora. Međutim, učesnicima skupa koji su došli iz velikih i malih javnih preduzeća, nezavisnih državnih organa i nevladinih organizacija svakako je bilo veoma iritantno naglašavanje da je nacrt zakona usaglašen sa Svetskom bankom i Međunarodnim monetarnim fondom, a da pri tom domaća javnost nije imala mogućnost da na njega utiče.

Transparentnost – Srbija je pre nešto više od godinu dana objavila [nalaze monitoringa primene Zakona o javnim preduzećima](#). Tim istraživanjem smo utvrdili da Zakon nije doneo željene i najavljene efekte u pogledu

profesionalizacije, odgovornosti i transparentnosti rada javnih preduzeća, iako je pravni okvir bio znatno bolji od prethodnog. Između ostalog, za većinu republičkih javnih preduzeća, konkursi za izbor direktora nisu bili sprovedeni (za neke ni raspisani), i takvo v.d. stanje, traje i dan danas. Tom prilikom smo dali i preporuke za poboljšanje zakona i prakse, koje su i dalje aktuelne (stranice 84 i 85 [publikacije](#)). Sada vidimo da su neke od tih preporuka uticale na tekst novog nacrta. Verovatno najvažnija pozitivna promena je uvođenje obaveze da Vlada, odnosno skupštine Vojvodine, gradova i opština odaberu prvorangiranog kandidata sa konkursa za direktora.

Iako nesumnjivo bolji od aktuelnog Zakona, ovaj nacrt sadrži i manjkavosti (nedorečene prelazne i završne odredbe, izbor vršilaca dužnosti na čak godinu dana), a neke od identifikovanih problema u dosadašnjoj primeni Zakona ne rešava (npr. situacija u kojoj Vlada dugo vremena ne odobrava plan rada javnog preduzeća).

Transparentnost će Ministarstvu privrede uputiti sugestije i predloge za izmene i dopune nacrta koji je predstavljen. Taj tekst objavićemo na našem sajtu i podeliti na FB stranici.

“Transparentnost budžeta” i doček Nove godine

3. januar 2015.

Veliki gradovi organizuju doček nove godine na trgovima. Negde troškove pokrivaju sponzori koji ovakve događaje vide kao idealnu priliku za oglašavanje, negde se troškovi podmiruju iz budžeta. Moguće su i kombinacije – npr. da

sponzori plate učešće zabavljača, a gradske komunalne službe besplatno pruže svoje usluge. Tamo gde postoje sponzori, oni su poznati i veoma vidljivi, jer bi inače njihov trošak bio besmislen. Tamo gde se iz budžeta plaćaju naknade zabavljačima, vatrometi i druga koreografija, zna se unapred koliki će taj trošak biti. Postoji i „varijabilni“ trošak, koji se ogleda u većem ili manjem radu komunalnih službi.

Beograđani nemaju ni jednu od ovih informacija. Naravno, to nije prvi put, niti je jedinstven slučaj u Srbiji. I do sada se dešavalo da gradonačelnici kriju informacije o troškovima nove godine ili da daju nesuisla objašnjenja o tome kako će oni biti podmireni (videti, na primer, prošlogodišnji slučaj Niša i Vranja). Međutim, gradonačelnik Beograda, Siniša Mali, potrudio se da ostane upamćen, dajući nove elemente diskusijama o budžetu novogodišnjih dočeka. U njegovoj [izjavi od 2. januara 2016](#), može se pročitati i sledeće:

„U organizaciju novogodišnjih praznika uloženo je oko 20 miliona dinara, a očekujemo da bar toliko miliona evra zaradimo“. Tvrdnja o zaradi nije proučena obrazloženjem pa je nemoguće

na bilo koji način proveriti njenu istinitost. Nije moguće čak utvrditi ni njeno elementarno značenje – da li će u „zaradu“ biti uračunati samo prihodi Grada Beograda, ili i prihodi prodavaca piva i petardi, taksi vozača, tržnih centara itd. Drugim rečima, ostaje samo da se gradonačelniku veruje na reč – makar do sredine februara kada će „izveštaj o dobiti biti predstavljen javnosti“. Nameće se, međutim, jedno logično pitanje – ako Beograd, na uloženih 20 miliona dinara dobija 20 miliona evra, zašto se Grad nije zadužio, na primer, 2 milijarde dinara i uložio taj novac u doček nove godine, a zatim ostvario prihod od 2 milijarde evra?

Kada se ova neverovatna računica pripiše novogodišnjoj euforiji ili predizbornoj propagandi, ostaju neka ozbiljna pitanja za doba kada su glave bistije i hladnije. Prvo, ako je doček nove godine investicija (što, realno, može da bude), onda treba staviti „na papir“ i troškove i dobit, pa videti gde su ulaganja najpotrebnija. Na primer, ulaganje u koncert na trgu bi sa tog stanovišta moglo biti opravdano, ako će upravo to privući veliki broj turista. S druge strane, ako ti turisti dolaze prevashodno da bi se zabavili na splavovima i u restoranima, a ne na trgu, onda bi bilo primerenije da Grad „investira“ u kontrolu „divljih taksista“ i druge slične aktivnosti iz svoje neposredne nadležnosti. U skladu sa strukturom prihoda, može se dalje razmatrati i ko treba da finansira ove događaje – u kojoj meri je primereno da to čine svi građani iz budžeta, a u kojoj se meri troškovi mogu prevaliti na one koji će imati najveće neposredne koristi.

Ako je doček nove godine na trgu namenjen prevashodno sugrađanima, onda gradske vlasti treba da te građane upitaju kakav doček žele. To bi mogao da bude standardni deo procedure

pripreme budžeta (javne rasprave) ili posebnih budžetskih anketa, kako bi se saznalo da li građani zbog kojih se ovakvi događaji organizuju više žele proslavu ili npr. asfaltiranje neke ulice i čega su sve spremni da se odreknu da bi na dočeku imali neku veliku zvezdu.

Bilo da je doček investicija ili čist trošak, mora da se zna koliki je taj trošak, a kolika je korist. Gradonačelnik Beograda je rekao da se „izveštaj uvek podnosi na kraju“, kada se manifestacije završe. To je nesumnjivo tačno za deo troškova – niko ne zna unapred koliko će radnih sati morati da investiraju đubretari kada nakon proslave dođu na trg, niti se unapred može znati koliko će biti prihoda od prodatog pića i najma soba. Međutim, većina troškova mora biti poznata unapred – cena najma opreme i instalacije bine, cena angažovanja pevača itd. Taj podatak nije saopšten. Nema ga ni na internetu. Tako, [Informator o radu Grada Beograda](#) u delu koji se odnosi na javne finansije, pominje „doček nove godine“ samo na jednom mestu. U planu javnih nabavki za 2014. godinu, planirano je bilo 3 miliona dinara troškova postavljanja i uklanjanja saobraćajne signalizacije za sve „tradicionalne javne događaje“ zajedno. U [nacrtu odluke o rebalansu budžeta za 2015.](#) pretraga ne pokazuje ništa što se odnosi na ovu proslavu, a nacrt osnovnog teksta budžeta za 2015 se ne može naći preko pretrage sajta Grada. Nacrt odluke o budžetu grada za 2016. nije objavljen u pretraživom obliku, već kao [skenirani dokument od 125 stranica](#)! Dakle, ako su troškovi u vezi sa dočekom nove godine planirani u budžetu, oni su podvedeni pod šire budžetske stavke. Imajući u vidu obavezu izrade programskih budžeta, specifičnost ovih troškova i veliko interesovanje za temu, u buduće bi trebalo ove troškove, u meri u kojoj je to moguće, iskazivati tako da budu vidljivi i tokom planiranja budžeta.

Za razliku od svojih kolega koji su tokom poslednjih 15-ak godina navodili ovaj ili onaj izgovor zbog kojeg kriju podatke o ceni dočeka nove godine (npr. „zaštita poslovne tajne“, „troškove plaćaju sponzori“), gradonačelnik Siniša Mali primenjuje metode (auto)sugestije – tvrdeći da ništa ne krije, niti da je ikada krio. "Nema potrebe da bilo šta krijemo, niti smo ikad krili. Nismo krili ni ugovore o Er Srbiji, ni o Beogradu na vodi, sigurno neću kriti ulaganja grada u novogodišnje manifestacije". Ako je suditi po dva pomenuta „nikad skrivana“ ugovora, informacije o troškovima dočeka nove godine će ugledati svetlost dana nakon najmanje pet najava različitih rokova za objavljivanje, posle objavljivanja nekoliko stotina izjava gradskih čelnika o tome da je u pitanju izuzetno isplativ posao, pri čemu će uvek biti nagoveštavani različiti iznosi i vrste troškova i dobiti, kad prođe najmanje pola godine i kada se o tom slučaju izjasni nekoliko državnih organa. A možda će (po modelu „Er Srbija“) prilikom objavljivanja biti nekih zacrnjenih aneksa ili će datum potpisivanja biti izmenjen.

Izbor komentara sa naše Facebook stranice:

[Dragoljub Josic](#) *Tamo gde vlast placa, sigurno se i u neciji privatni dzep vraca. Nije bitno da li je to docek nove godine ili nesto drugo. Drzava (citaj vlast) nikad to nece spreciti, jer jednostavno to ne zeli.*

[Nevenka Jevtovic](#) *Ono sto najvise vredja je uzeti pare iz budzeta, znaci vase i moje, a uopste ne pitati ko je taj koga bi vecina volela da vidi, cuje i uz njih uziva.*

Hoće li nova legalizacija proći ustavnu proveru

2. januar 2015.

Ustavnom sudu stiglo je [pet inicijativa građana za ocenu ustavnosti Zakona o ozakonjenju i samo jedan predlog za ocenu ustavnosti](#), podnet od strane ovlašćenog predlagača. Iako je predsednik Srbije Tomislav Nikolić, kada je potpisao zakon, izrazio sumnju u njegovu ustavnost, on se nije obratio Ustavnom sudu. To je učinio predsednik opštine Paraćin Saša Paunović

Zakon o ozakonjenju je rešavanje problema nelegalno izgrađenih objekata proglasio javnim interesom. Ne prepušta se na volju vlasnicima nezakonito izgrađenih objekata da li će podneti zahtev, već država sama pokreće i vodi postupak ozakonjenja - popisuje objekte i donosi rešenja o rušenju. Bespravni graditelji plaćaju taksu i prilažu izveštaj o zatečenom stanju ako zahtev za legalizaciju nije ranije podnet.

Problem je u tome što će nelegalni investitori koji su gradili objekte za tržište proći višestruko povoljnije nego da su objekti građeni po propisima. Predviđene takse su od 5.000 dinara za kuću ili stan do 100 m², do 50.000 za porodični stambeni objekat površine preko 300 m². Vlasnici komercijalnih objekata ili stambeno-poslovnih objekata namenjenih tržištu plaćaće taksu od 250.000 (do 500 m²) do tri miliona (preko 1.500 m²).

U obrazloženju predloga koji je podneo predsednik opštine Paraćin ukazuje se upravo na propisane takse i ocenjuje da su pribilegovani nelegalni graditelji, čim je povređeno ustavom propisano načelo zabrane

diskriminacije. Paunović je u predlogu citirao i pismo predsednika Nikolića, koje je nakon što je potpisao zakon uputio resornoj ministarki i predsednici skupštine. Nikolić je u pismo obrazložio zbog čega smatra da je zakon sporan, navodeći da učinilac krivičnog dela (nezakonita gradnja), čak i kada je kasnije dekriminalizovano, ne može da ima korist od svog dela.

Legalizacija i konverzija redovne su "mušterije" Ustavnog suda. U decembru 2012. godine [Ustavni sud je ocenio](#) da sama legalizacija nije sporna ali da način na koji je uređena tada važećim zakonom, sa ogromnim popustima za one koji su bespravno gradili, nije u skladu sa ustavom. Objavljivanje ove odluke odloženo je za šest meseci, kako bi se u međuvremenu to pitanje uredilo. Novi zakon usvojen je u oktobru 2013. godine, lokalna samouprava sama je odlučivala o popustima za legalizaciju, ali velikog interesovanja ta

ozakonjenje nije bilo. Zbog toga je krajem 2015. usvojen Zakon o ozakonjenju koji je sada pred Ustavnim sudom.

Ustavni sud je, inače, dva puta u proteklih pet godina proglašavao neustavnim i odredbe Zakona o planiranju i izgradnji koje su se ticale konverzije prava korišćenja u pravo svojine. Prvi put, 2010. godine, [problem je bio](#) u odrebi koja je propisivala da u slučaju da se zahtev za konverziju ne reši u roku od godinu dana, prestaje pravo korišćenja i nekretnina, odnosno zemljište, postaje svojina jedinice lokalne samouprave.

Novi zakon usvojen je krajem 2012. godine, a već u maju naredne [Ustavni sud je doneo privremenu meru](#) kojom je obustavio primenu odredbe koja je propisivala "popust" za konverziju. Ta odredba je propisivala da se na građevinskom zemljištu u državnoj, odnosno javnoj svojini pravo korišćenja može konvertovati u pravo svojine, uz naknadu njegove tržišne vrednosti, umanjene za troškove koje čini ukupna revalorizovana cena kapitala plaćena u postupku privatizacije, odnosno cena imovine plaćena u stečajnom ili izvršnom postupku. U oktobru 2013. Ustavni sud je tu odredbu [proglasio neustavnom](#).

Inicijative i analize⁷

Evrointegracije, mediji i državno i političko oglašavanje

5. januar 2015.

Srbiju očekuju izbori već u prvoj polovini 2016. godine. Svaka nova garnitura vladalaca, mnogo više „unapređuje“ metode promocije svojih prethodnika, nego što ih ukida. Stoga je očigledno da će „slučajni“ propust zakonodavca da oblast državnog i političkog oglašavanja detaljnije uredi, nedovoljan pritisak od strane evropske administracije, nedovoljno znanje građana o razmerama problema i kontroverzni interesi samih medija da tu temu pokrenu, rezultirati u još jednoj propuštenoj šansi da se prekine lanac kupovine medijskog uticaja novcem građana.

To je zaključak analize "Evrointegracije, mediji i državno i političko oglašavanje" Nemanje Nenadića, čiji je deo objavljen u novom broju "rEUformatora", biltenu koalicije organizacija civilnog društva „prEUgovor“, čiji je član i Transparentnost Srbija.

Ova broj biltena je posvećen analizi stanja u medijima u Srbiji sa posebnim osvrtom na reforme predviđene strateškim dokumentima kao i uticaju koji oglašavanje ima na slobodu medija. U biltenu možete čitati i o izmenama Zakona o javnim nabavkama i potencijalnom uticaju izmena na rizike od korupcije, kao i o stanju u oblasti borbe protiv trgovine ljudima u Srbiji. Bilten predstavlja i glavne nalaze polugodišnjeg izveštaja koalicije prEUgovor, u kome je ocenjeno stanje u Srbiji kao i napredak postignut u ključnim oblastima koje su pokrivene poglavljima 23 i 24.

U tekstu "Evrointegracije, mediji i državno i političko oglašavanje", koji možete preuzeti sa sajta TS (<http://goo.gl/dym4qm>), ukazuje se na ocene iz Izveštaja Evropske komisije za 2015. godinu i na ono što predviđa Akcioni plan za Poglavlje 23 po pitanju medija i državnog oglašavanja. Podseća se da je Transparentnost – Srbija upozorila (<http://goo.gl/WHNy1q>) da problemi u vezi sa političkim i drugim skrivenim uticajima na medije ne mogu biti valjano rešeni, dok državno i političko oglašavanje u medijima ne bude uređeno na dosledan i sveobuhvatan način .

Pojedina pravila koja uređuju ovu materiju postoje u medijskim zakonima iz 2014, Zakonu o javnim nabavkama iz 2012. i još uvek važećem, Zakonu o oglašavanju iz 2005. Medijska strategija iz 2011 (koja bi trebalo uskoro da se zameni novom), predviđa i neka konkretna rešenja kao pomoć medijima – da se oglašavanje državnih organa vrši bez posredničkih agencija.

Situacija u kojoj su problem mogli da reše razni organi, kroz svoje zakonodavne inicijative, rezultirao je time da se niko nije osetio prozvanim da to zaista i učini. U Ministarstvu kulture i informisanja smatrali su da je primerenije da se ova pitanja reše u Zakonu o oglašavanju, nego kroz set medijskih zakona.

---

⁷ <http://transparentnost.org.rs/index.php/sr/inicijative-i-analize-ts>

Pitanje medijskog oglašavanja je ostalo skrajnuto i prilikom poslednjih izmena Zakona o javnim nabavkama, usled obilja drugih tema i odsustva javne rasprave. U Zakon o javnim preduzećima iz 2012. uneta je odredba koja ograničava oglašavanje monopolista, čime je obim problema smanjen. Ministarstvo trgovine, turizma i telekomunikacija je tokom 2015. radilo na pripremi Zakona o oglašavanju, ali je njihov stav bio da ovaj zakon ne bi trebalo da se bavi nekomercijalnim oglašavanjem. Iako je bilo prilike da se tokom javne rasprave čuju i drugačiji stavovi, krajnji ishod obeshrabruje – primedbenisu prihvaćene, a u Narodnoj skupštini se u novembru 2015. našao predlog Zakona o oglašavanju koji ne rešava problem.. Iako će možda nešto biti popravljeno kroz amandmane, , trajni lek treba pronaći kroz predstojeće izmene Zakona o javnim nabavkama (planirane za 2016. godinu).

Inače, predlog Zakona o oglašavanju uređuje samo komercijalno oglašavanje, a u pogledu državnog i političkog zadržava na snazi norme starog Zakona o oglašavanju (iz 2005. godine), koje su se u praksi pokazale kao nedovoljne. Da stvar bude ozbiljnija, ukoliko bude usvojen aktuelni predlog zakona, ne bi postojao pravni osnov da se na državno i političko oglašavanje primene opšta načela oglašavanja (iz članova 6-20), kao što su zabrana diskriminacije, izazivanja mržnje, zloupotreba odnosa zavisnosti, nepristojne poruke, izazivanje straha i agresivnosti kod maloletnika itd, kao i zabrana diskriminacije oglašivača od strane medija. Naime, „selidba“ normi o državnom oglašavanju iz „normalnih članova“ u prelazne odredbe, onemogućava primenu ovih načela.

Prvi problem kod državnog oglašavanja je diskrecija kod odlučivanja o tome hoće li oglašavanja uopšte biti, a zatim koliko i kakvog. Tako je nedavno, povodom jedne političko-medijsko-policijske afere otvoreno pitanje oglašavanja grada Zaječara u medijima. Iako su mnoge stvari u tom slučaju pravno sporne i daleko od razrešenja, jedna, na žalost nije – grad je imao zakonsku mogućnost da koliko god želi budžetskih sredstava utroši na besmisleno reklamiranje, ako je sve „pokriveno“ odlukama organa lokalne samouprave!

Posebno pitanje u vezi sa oglašavanjem organa vlasti, jeste oglašavanje ili vođenje kampanja koje se vrši u doba neposredno pred izbore. Iako formalno promocije i oglasi organa vlasti nisu u vezi sa vođenjem izborne kampanje, one su veoma pogodne za zloupotrebe i često se koriste za ostvarenje skrivenih ciljeva. Kao primer se mogu navesti brojni slučajevi distribucije opštinskog glasila koje se besplatno deli biračima upravo u doba izborne kampanje, uz navođenje rezultata rada aktuelnih čelnika ili plaćanje posebnih podlistaka u novinama o trošku organa vlasti sa istim sadržajem.

Srbiju očekuju izbori već u prvoj polovini 2016. godine. Svaka nova garnitura vladalaca, mnogo više „unapređuje“ metode promocije svojih prethodnika, nego što ih ukida. Stoga je očigledno da će „slučajni“ propust zakonodavca da oblast državnog i političkog oglašavanja detaljnije uredi, nedovoljan pritisak od strane evropske administracije, nedovoljno znanje građana o razmerama problema i kontroverzni interesi samih medija da tu temu pokrenu, rezultirati u još jednoj propuštenoj šansi da se prekine lanac kupovine medijskog uticaja novcem građana.

Mediji⁸

Funkcioneri prijavljuju političke rivale

Novosti, 8. januar 2015.

Direktorka Agencije za borbu protiv korupcije Tatjana Babić izjavila je da je u 2015. godini to telo podnelo 15 krivičnih prijava zbog sumnje da su funkcioneri krili imovinu ili davali lažne podatke, što je kako je navela, više u odnosu na 2014. godinu.

Babić je za Večernjih novosti navela i da je Agencija podnela drugim organima 19 izveštaja zbog sumnje da su funkcioneri izvršili krivična dela za koja se goni po službenoj dužnosti. "Prijave su uglavnom podnosili građani koje pogadja neodgovornost onih koji su dužni da funkcije obavljaju u javnom interesu. A bilo je i prijava izmedju političkih protivnika. Oni koji su ranije dobili odluke Agencije o povredi zakona ukazivali su da zakon krše njihovi politički rivali", kazala je Babić.

Prema njenim rečima, do 29. decembra podneta su četiri optužna predloga tužilaštva, u tri slučaja je odloženo gonjenje (tužilaštvo odbacilo prijavu u zamenu za uplatu određenog iznosa u humanitarne svrhe) a u ostalim se prikupljaju dokazi."

U vezi sa sukobom interesa, ne možemo biti u potpunosti zadovoljni jer najveći broj odluka prekršajnih sudova dobijamo pred istek roka zastarelosti. Nismo zadovoljni ni visinom kazni jer je polovina ispod zakonskog minimuma", navela je direktorka Agencije.

Ona je dodala da je sa Ministarstvom pravde "u najvećoj meri" postignuta saglasnost u vezi s nacrtom zakona kojim će biti povećana ovlašćenja Agencije za borbu protiv korupcije.

Na koje delove vlasti se građani najviše žale?

B92, 7. januar 2015.

Ne postoje razlozi za zadovoljstvo odnosom organa vlasti prema zahtevima za transparentnost u radu i žalbama. To je rekao poverenik za informacije od javnog značaja, koji je upozorio više stotina organa vlasti da dostave godišnji izveštaj o tome šta su uradili na primeni Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja. Prema njegovim rečima, žalbe na rad državnih organa, lokalnih samouprava i javnih preduzeća koje ne poštuju zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja mere se hiljadama.

Od ministarstava protiv kojih se povereniku podnosi najviše žalbi na prvom mestu su Ministarstvo unutrašnjih poslova, Ministarstvo pravde i Ministarstvo finansija. "Ali znate kad gledate broj zahteva koje ta ministarstva primaju onda shvatite da je statistika varljiva. Iako protiv MUP-a imate najveći broj žalbi ja sigurno ne bih rekao da je to ministarstvo najgore. Jer naprotiv ima i ogroman broj zahteva

---

⁸ <http://www.transparentnost.org.rs/index.php/sr/aktivnosti-2/press-clipping>

kojima udovoljava. Ako na nekoliko zahteva imate nekoliko stotina žalbi to je odnos 1:10 ministarstvo pravde recimo ima odnos 1:3, dakle gledajući kroz tu prizmu treba ceniti kvalitet”, kaže Šabić.

Ministarstvo omladine i sporta kao i Ministarstvo kulture i informisanja spadaju u grupu retkih protiv kojih u 2015. praktično nije bilo žalbi. “Dakle opet će u grupi ovih sa najviše žalbi biti ovi očekivani. Dakle ima tu stvari koje vredi pomenuti. Primera radi jedan vrlo neprijatan skok gotovo dva puta veći broj žalbi protiv ministarstva odbrane što je vrlo indikativno i recimo zašto ne reći i znatno manji broj žalbi protiv ministarstva privrede nego prošle godine”, navodi Šabić.

A kako se lokalne samouprave odnose prema zakonu objašnjava glavni urednik portala Pištaljka Vladimir Radomirović. On navodi primer da od 200 zahteva poslatih na adrese opština i gradova u Srbiji na 58 nisu dobili odgovor. “Mi smo uputili žalbe povereniku za informacije i mnoge od tih opština su nam kasnije odgovorile. A razlog zašto su oni krili informacije možete pretpostaviti, to su visoke plate i pre svega naknade koje dobijaju članovi opštinskih veća i predsednici opština u mnogim gradovima u Srbiji koje su daleko veće pa i po 5, 6 puta veće od prosečnih zarada u tim opštinama”, ističe Radomirović. Situacija u javnim preduzećima je različita, objašnjava urednik Pištaljke. “Neka javna preduzeća su transparentnija od drugih. Znamo da na primer Srbijagas krije svoje poslovanje i krije javne nabavke, dok neka objavljuju informacije koje su bitne za njihov rad to jest, za građane koji ih finansiraju”, dodaje Radomirović.

Procenat uspešnih intervencija poverenika je oko 94 posto. Ipak, ostaje mali postotak, ali najvažnijih informacija - koje javnost treba da zna a nikada ih ne dobije. To su, prema Šabićevim rečima informacije iz ekonomske sfere, tamo gde se vrti veliki novac i velika imovina.

Zaštitiću građane od svake vrste lopovluka

Kurir, 6. januar 2015.

Nema ministarstva koje ne zloupotrebljava novac građana, gradonačelnici ponavljaju iste finansijske prestupe, ali dokumenta kažu da se bar političke partije transparentno finansiraju, kaže u intervjuu za Kurir Dragoslav Sretenović, predsednik Državne revizorske institucije.

Tokom 2015. godine DRI je kontrolisala finansijsko poslovanje 174 državne institucije u prethodnoj godini. Koliko su ukupno budžetskog novca nezakonito potrošile sve kontrolisane institucije?

- Ukupne nepravilnosti utvrđene u reviziji pravilnosti poslovanja subjekata revizije iznosile su 134,7 milijardi dinara. Ukupne nepravilnosti u vezi s finansijskim izveštajima iznose 231,2 milijarde dinara.

Izveštaji DRI otkrivaju da gotovo da nema ministarstava koje nije napravilo neku nepravilnost. Koje ministarstvo najviše krši propise i time nezakonito troši novac, a koje najmanje?

- Nije to lako izmeriti. Ali siguran sam da je situacija u ministarstvima sada daleko bolja nego kad smo prvi put radili reviziju. Ove godine DRI je ponovo sprovedla reviziju velikih gradova poput Beograda, Kragujevca, Niša i Novog Sada.

Da li su gradonačelnici ovih gradova naučili nešto na greškama iz 2011, ili ih ponavljaju?

- Revizijom smo utvrdili da su ovi gradovi ponovili iste greške uprkos našim preporukama, mada u manjim iznosima. Iznosi nepravilnosti koje smo otkrili i dalje su veoma visoki.

Tokom 2015. prvi put je rađena revizija izveštaja političkih stranaka. Da li su kanali finansiranja partija transparentni?

- Na osnovu dokumentacije koje su bile dostupne revizorima nisu otkriveni slučajevi netransparentnog finansiranja političkih partija.

Da li ste zadovoljni efikasnošću tužilaštva i sudstva po prijavama DRI?

- Institucija ne sme da prećuti kad naiđe na nepravilnosti u vezi s trošenjem javnih sredstava. Redovno obavestavamo nadležne državne organe o našim nalazima. Da li će ti organi biti efikasni ili ne nije u nadležnosti institucije. Postupci po našim prijavama, bilo da se radi o prekršaju ili krivičnim prijavama, dugo traju. Nije moje da sudim da li oni to mogu efikasnije da urade, ali smatram da bi za državu bilo bolje ako bi postupci kraće trajali.

Koliko je prijava DRI podnela tužilaštvu i sudu?

- Institucija je dosad podnela 899 zahteva za pokretanje prekršajnog postupka, 96 prijava za privredni prestup i 105 krivičnih prijava. Po krivičnim prijavama, 16 osumnjičenih je ispunilo obavezu (uplate novca u humanitarne svrhe u zamenu za odbacivanje optužnice; prim. TS), jedna prijava je odbačena usled smrti osumnjičenog, jedna usled zastarelosti, dve presude su oslobađajuće, a jedna presuda je osuđujuća.

Prilikom kreiranja budžeta za 2016. ministar finansija Dušan Vujović smanjio je budžet DRI u odnosu na ovo što ste tražili, dok je i zapošljavanje u DRI ograničeno Zakonom o određivanju maksimalnog broja. Da li je na ovaj način onemogućen rad DRI?

- Prvi put od osnivanja institucije predlog našeg finansijskog plana za 2016. nije podržan, već su nam opredeljena manja sredstva od planiranih. Zato zapošljavanje kadrova verovatno neće biti sprovedeno kako je planirano. Institucija je dosad popunila 61 odsto kadrovskih kapaciteta. Na ovaj način

zaustavljeno je jačanje kapaciteta, što će se odraziti na mogućnost povećanja obuhvata revizije, kako po broju subjekata, tako i iznosima sredstava koja se revidiraju.

Koje izveštaje će Sektor za reviziju svrsishodnosti predstaviti javnosti u 2016?

- Predstavićemo dva izveštaja o reviziji svrsishodnosti s vrlo zanimljivim temama. Jedna se odnosi na „Sopstvene prihode direktnih i indirektnih korisnika budžeta Republike Srbije prema Zakonu o budžetskom sistemu“. Druga se odnosi na opravdanost formiranja komisija i drugih stalnih i privremenih radnih tela u javnom sektoru.

Borci protiv korupcije: Dvojka za vlast u 2015. godini

Slobodna Evropa, 5. januar 2015.

Malo jačom dvojkom ocenili su sagovornici Radija Slobodna Evropa borbu protiv korupcije u Srbiji u 2015. Uprkos gromoglasnim obećanjima vlasti, obračun sa ovim problemom je mlak, a građani i potencijalni investitori Srbiju i dalje vide kao zemlju sa visokom korupcijom.

„Više od dvojke ne bih mogla da dam. Stanje u ovom trenutku jako je loše,“ rekla je za RSE Jelisaveta Vasilić, iz Saveta za borbu protiv korupcije, na pitanje da od jedan do pet oceni borbu protiv korupcije u protekloj godini.

Sličan odgovor dao je za RSE i Nemanja Nenadić, iz organizacije Transparentnost Srbija. „Možda bi to moglo da bude dva na tri, recimo, ili tri na dva. Sve zavisi koliko je profesor strog.“ Dok se čeka novi izveštaj Transparency International-a, koji verovatno neće registrovati bitnije pomake jer značajnih rezultata nije bilo, Srbija i dalje ima status zemlje sa visokom korupcijom.

O tome koliko se odmaklo, kaže Jelisaveta Vasilić, najbolje govori slučaj “24 privatizacije”. “Tu nije skoro ništa urađeno. Samo tri predmeta se procesuiraju, ovo je sve u predistražnom postupku. Tako da se kod nas jako teško kreće borba protiv korupcije. Nema transparentnosti uopšte. Da li javnost zna detalje ugovora za Er Srbiju, Beograda na vodi, ugovora za Železaru Smederevo... Da li znamo koliko je zemljišta u Vojvodini prodato strancima. I kako onda mislite da se borimo protiv korupcije.

“Ono što istraživači korupcije poslednjih godina registruju kao novu i sve učestaliju pojavu je zaobilaženje uobičajenih zakonskih procedura. Tačnije, kaže Nemanja Nenadić, sve veći problem su direktne međudržavne pogodbe sa investitorima. “To je opasan trend koji na određeni način predstavlja dezavuisanje pravnog sistema koji smo uspostavili za uspešniju borbu protiv korupcije. Ne mislim tu samo na Beograd na vodi. Imali smo direktne dogovore i oko izgradnje kostolačke termoelektrane, imali smo takve aranžmane u vezi sa Er Srbijom, za neke deonice autoputa takođe se najavljuje ta vrsta aranžmana, i tako dalje.

“Iako je na talasu antikorupcijske priče sadašnja vlast stigla na vodeće pozicije u državi, podaci relevantnih organizacija iz godine u godinu pokazuju da građani i dalje najveću korupciju vide u pravosuđu, sektoru za izdavanje građevinskih i drugih dozvola, zdravstvu, policiji...Ipak, podaci Transparentnosti Srbija, ukazuju da je ubedljivo najveća korupcija u sferi političkih partija. Tu, podseća

Nemanja Nenadić, počinje i završava se ovo vrzino kolo. "Postoje rezultati koji ukazuju na to da ljudi u političarima vide ključ problema, ali da i od njih traže rešenje. To je taj paradoks gde se očekuje da ključni napredak naprave ljudi za koje se misli da su najviše i zahvaćeni nekom vrstom korupcije."

Gde smo u ovoj priči, najslikovitije pokazuje istraživanje Transparency internationala iz 2014. u kom se Srbija nalazi u sredini tabele korupcije, u društvu Svazilenda, Crne Gore, Sao Tome i Principe, Tunisa i Benina. Tačnije, čvrsto drži 78. poziciju na listi od ukupno 175 država, šest mesta slabije plasirana u odnosu na prethodnih godinu dana. Još jasnija slika stanja u državi je da je u novembru pretučena Miroslava Milenović, članica vladinog Saveta za borbu protiv korupcije. Taj napad, koji se dogodio nakon što je pripremila izveštaj o firmi DIPOS, državnom Diplomatsko stambenom preduzeću, i uoči objavljivanja izveštaja o medijima, nadležni još nisu razrešili.

Jelisaveta Vasilić kaže da je to još jedan gorak dokaz da institucije ne funkcionišu. "Država mora da ima institucije koje će odmah da ravetle takve slučajeve. Mi još uvek nemamo institucije koje bi radile kako treba, kao institucije u celom naprednom svetu. A to znači da imamo problem sa vladavinom prava." Nazadovanje Srbije u borbi protiv korupcije, koje se očitava u poslednjoj listi Transparency internationala, događalo se uporedo sa izjavama iz vlasti koje su najčešće glasile "svom snagom protiv korupcije", velikim aferama od kojih su poslednje nazvane "Prisluškivanje" i "Reket", najavama hapšenja tajkuna i procesuiranja nekih biznismena, kao što je Miroslav Mišković, čije suđenje još traje.

"Ne bih nijednu vladu optuživao zbog toga što neko nije uhapšen ili što neko nije osuđen. Ali činjenica je da politika u uslovima kakvi su danas u Srbiji, pogotovu ako pitate same tužioce i pogledate da li je preduzimano gonjenje u nekim situacijama, utiče na neke odluke. Da li je to neka svojevrsna autocenzura kod tužilaca ili nešto drugo kada odlučuju da li će preduzeti krivično gonjenje. Na kraju se pojavi sumnja da se to dešava", kaže Nemanja Nenadić.

Pravila igre u Srbiji koja su dovela do sadašnjeg stepena korupcije i danas su uglavnom ista. Od netransparentnog finansiranja političkih stranaka, javnih preduzeća kao servisa za zapošljavanje partijskih kadrova, sumnjivih tendera, do podmićivanja opštinskih službenika i čašćavanja za bolji tretman u zdravstvu... I sve biva kao i ranije, samo se igrači na sceni menjaju.

Ako nešto sami ne učinimo, zaključuje Jelisaveta Vasilić, poslednja nada je Evropska unija. "Moraćemo mnogo, mnogo da uradimo ako želimo otvaranje poglavlja 23 i 24 za članstvo u EU. Ali mi to prvo moramo da uradimo zbog našeg života. Jer teško je živeti u državi u kojoj nema vladavine prava."

